

SPECIAL

Wtp en Verantwoordingsorgaan of Belanghebbendenorgaan

19 JUNI 2023

INHOUDSOPGAVE

1. INLEIDING.....	2
2. WET- EN REGELGEVING	2
3. KOSTENTRANSPARANTIE LIJKT EENVOUDIG.....	3
3.1. Achtergrond van kostentransparante.....	3
3.2. Kosten staan niet op zichzelf	3
3.3. Beoordelen van de prestaties	3
4. INZICHT GEVEN IN KOSTENONTWIKKELING	4
4.1. Benchmarking legt relatie tussen beleidskeuzes en prestaties	4
4.2. Benchmarking vóór, tijdens en na de transitie	4
4.3. Data-Driven Governance.....	5
5. WAT KUNT U MET DE RAPPORTAGE?	5
5.1. Inleiding.....	5
5.2. Mogelijkheden van de rapportage.....	5
6. SAMENVATTING	6
BIJLAGE: TOELICHTING UITVOERINGSKOSTEN	8
A. DE HANDVATTEN VAN DE AFM	8
B. DE HANDVATTEN VOORTKOMEND UIT DE “AANBEVELINGEN”	8
BRONVERMELDINGEN	9

1. INLEIDING

Met de Wet toekomst pensioenen (Wtp) krijgen het Verantwoordingsorgaan (VO) of Belanghebbendenorgaan (BO) per 1 juli 2023 meer rechten als het gaat over het wijzigen van de uitvoeringskosten. Wat betekent dit voor de leden van het VO of BO? In ieder geval een zwaardere rol bij het beoordelen van de uitvoeringskosten. Bovendien wordt u gevraagd advies te geven bij voorstellen van het bestuur die grote gevolgen hebben voor de uitvoeringskosten.

Hoewel de inhuur van externen positief kan uitpakken voor de pensioenuitkomst, kan het onwenselijk worden gevonden als een relatief groot deel van het opgebouwde pensioenkapitaal wordt gebruikt voor de inhuur van externe vermogensbeheerder of andere grote kostenposten. Ook de pensioenbeheerkosten vormen een belangrijk onderdeel van de (éénmalige) kosten voor de inrichting naar Wtp.

Het beoordelen van deze nuances en het adviseren hierover is niet eenvoudig. Een belangrijk deel van de kosten wordt veroorzaakt door beleidsbeslissingen door het bestuur. Hoge kosten hoeven ook niet “slecht” te zijn: immers, ze kunnen een positieve bijdrage leveren op de prestaties. Van belang is wat uiteindelijk de prestaties zijn. Door de AFM en Pensioenfederatie is het normenkader beschreven voor het toelichten van de ontwikkeling van uitvoeringskosten.

In deze special wordt in eerste instantie stilgestaan bij de wet- en regelgeving vanaf 1 juli 2023, specifiek bij de rol van het VO/BO. Wat staat er in de wet en wat wordt ermee beoogd? Wat is nodig om aan de nieuwe wetgeving invulling te geven? Vervolgens wordt een korte toelichting gegeven op de uitvoeringskosten. Hoe werkt het en wat wordt er verwacht. Met de aangepaste wetgeving in het achterhoofd geven wij ook een toelichting op het inzicht dat een benchmarking rapportage geeft voor de leden van het VO/BO.

2. WET- EN REGELGEVING

Het amendement nr. 136 regelt dat VO/BO expliciet minimaal een oordeel moeten geven over de uitvoeringskosten. De reden voor het amendement is:

“Er bestaan zorgen over hoge kosten van pensioenfondsen en specifiek over kosten die pensioenfondsen maken voor de inhuur van externen, veelal in de vorm van vermogensbeheerders. Hoewel de inhuur hiervan positief kan uitpakken voor de pensioenuitkomst, kan het onwenselijk worden gevonden als een relatief groot deel van het opgebouwde pensioenkapitaal wordt gebruikt voor de inhuur van externen, beheerskosten voor het vermogen of andere grote kostenposten”.

Een BO heeft ook goedkeuringsrechten. In de statuten kan dit ook voor een VO zijn bepaald.

3. KOSTENTRANSPARANTIE LIJKT EENVOUDIG

3.1. Achtergrond van kostentransparante

Door de AFM is meerdere malen aandacht gevraagd voor het geven van een goede toelichting op de uitvoeringskosten in het jaarverslag. Voor de wijze waarop dit moet gebeuren verwijst de AFM naar de Aanbevelingen uitvoeringskostenⁱ van de Pensioenfederatie. Hierin staat hoe de pensioenfondsen de uitvoeringskosten moeten toelichten. Omdat de sector haar eigen regels heeft opgeschreven wordt de naleving van de regels door de AFM getoetst.

3.2. Kosten staan niet op zichzelf

Het niveau van de uitvoeringskosten wordt voor een belangrijk deel bepaald door de beleidskeuzes van het bestuur. De kosten van een beleggingsportefeuille met bijvoorbeeld private equity beleggingen zijn hoger dan een portefeuille uitsluitend met aandelen en vastrentende waarden. Ook kan het bestuur besluiten een beleggingsportefeuille actief te laten managen. De vermogensbeheerkosten van actief managen zijn hoger in vergelijking met een passief gemanagede portefeuille. Bovendien kan in voorkomende gevallen bij het verslaan van de benchmark - dus het behalen van een hoger rendement dan de afgesproken benchmark - een prestatievergoeding door het pensioenfonds verschuldigd zijn aan de vermogensbeheerder. Tenslotte is het belangrijk de rendementen over een langere termijn (5 á 10 jaar) te bezien.

Bij pensioenbeheer is het van belang na te gaan wat het serviceniveau is. Zo zijn de kosten voor een helpdesk die 24 uur per dag te bereiken is hoger dan het wekelijks beantwoorden van de vraag via een email. Ook de complexiteit van de uit te voeren regeling heeft invloed op het kostenniveau. Specifieke “eigenschappen” van een pensioenfonds zoals het aandeel “slapers” heeft invloed op het kosten per deelnemer zoals berekend op basis van wetgeving ofwel totale pensioenbeheerkosten gedeeld door het aantal actieve en gepensioneerde deelnemers ultimo verslagjaar. Als er veel slapers zijn bij een fonds dan zijn de kosten per deelnemer hoger. Tenslotte is het aantal waardeoverdrachten van belang omdat overdrachten veel tijd kosten en dus leidt tot hogere kosten. Hoe meer waardeoverdrachten des te hoger de kosten.

Het is belangrijk pas een oordeel over de kosten te geven nadat je de beleidskeuzes en de prestaties hierbij betreft. De bijlage bevat nadere aanwijzingen van de AFM en de Pensioenfederatie voor het rapporteren van de uitvoeringskosten waarbij rekening wordt gehouden met beleidskeuzes.

3.3 Beoordelen van de prestaties

Voor het kunnen vaststellen door het VO/BO of de uitvoeringskosten aanvaardbaarⁱⁱ zijn is het noodzakelijk een vergelijk te maken met de andere, vergelijkbare pensioenfondsen. Hoe presteren deze fondsen ten opzichte van het eigen fonds? Afwijkingen tussen het fonds en groep van vergelijkbare fondsen moeten kunnen worden verklaard. Aan de verschillen kunnen acties worden verbonden door andere afspraken met leveranciers te maken.

4. INZICHT GEVEN IN KOSTENONTWIKKELING

4.1. Benchmarking legt relatie tussen beleidskeuzes en prestaties

Zoals al aangegeven in onze white paper [“Wtp: een nieuwe kijk op kosten”](#) moet het bestuur nu al informatie over de huidige vermogensbeheerkosten en de pensioenbeheerkosten verstrekken. Welke beleidskeuzes zijn genomen? Het Institutional Benchmarking Institute kan pensioenfondsen helpen met een pakket van benchmarking rapportages vóór, tijdens en na het transitieproces naar het nieuwe pensioenstelsel. Deze rapportages bieden inzicht in de prestaties en kosten van het pensioenfonds in vergelijking met andere Nederlandse pensioenfondsen met eenzelfde inrichting. De verschillen tussen pensioenfondsen van de prestaties én kosten zijn voornamelijk het gevolg van beleidskeuzes. Wij maken deze beleidskeuzes zichtbaar, ook voor het VO/BO.

4.2. Benchmarking vóór, tijdens en na de transitie

Voor het gehele transitieproces kunnen wij benchmarking rapportages leveren die de huidige prestaties en kosten van het pensioenfonds in kaart brengt, te beginnen met het rapport over verslagjaar 2022. Dit rapport geeft het pensioenfonds een referentiepunt om te begrijpen waar ze staan voordat de transitie plaatsvindt. Het biedt inzicht in zowel de financiële prestaties als de kostenstructuur van het fonds.

Tijdens het transitieproces kunnen wij periodiek benchmarking rapportages verstrekken. De rapportages geven het bestuur én het VO/BO inzicht in de ontwikkeling van de uitvoeringskosten. Aan de hand van deze rapportages is het mogelijk te toetsen of wijzigingen in de uitvoeringskosten worden onderbouwd door aanpassingen van het beleid. In de rapportage besteden wij expliciet aandacht aan wijzigingen in het beleid en de gevolgen hiervan voor de uitvoeringskosten.

Deze rapportages vergelijken ook de prestaties en kosten van het fonds met andere pensioenfondsen die in dezelfde fase van de transitie zitten met een vergelijkbare inrichting. Op deze manier kan worden beoordeeld of het pensioenfonds op schema ligt en of er eventuele afwijkingen zijn die aandacht behoeven.

Na het transitieproces levert IBI Benchmarking rapportages die de prestaties en kosten van het pensioenfonds vergelijken met andere fondsen die ook zijn overgestapt naar het nieuwe pensioenstelsel. Dit biedt het pensioenfonds inzicht in hoe het presteert ten opzichte van vergelijkbare fondsen en hoe de kosten zijn veranderd als gevolg van de transitie. Hierdoor kan het pensioenfonds beoordelen of de transitie positieve effecten heeft gehad op de prestaties en kosten, en waar nodig aanpassingen doorvoeren.

Ook bevat het rapport na afloop van de transitie een samenvatting van de wijzigingen in het beleid en de totale uitvoeringskosten waarbij onderscheid wordt gemaakt tussen reguliere en projectkosten.

4.3. Data-Driven Governance

Vanuit de politiek zijn vragen gesteld over het niveau van de uitvoeringskosten. Destijds is de verwachting uitgesproken dat de kosten van de pensioenfondsen zullen gaan dalen. Tegenstanders hebben aangegeven dat er voor het nieuwe stelsel veel aanpassingen aan de systemen nodig zijn hetgeen uiteindelijk leidt tot hogere uitvoeringskosten. Door voorafgaand, gedurende en na de volledige transitie de uitvoeringskosten te benchmarken kan door het bestuur de uitvoeringskosten worden verantwoord. Bovendien draagt de juiste data bij tot het toezicht door het bestuur op de uitvoering van gedelegeerde taken aan externe vermogensbeheerders en op haar beurt het VO/BO.

5. WAT KUNT U MET DE RAPPORTAGE?

5.1. Inleiding

Door gebruik te maken van de inzichten en analyses uit het benchmarking rapport, kunnen zowel het bestuur als het VO/BO op een geïnformeerde en verantwoorde data-driven manier reageren op de ontwikkeling van de kosten van het pensioenfonds. Benchmarking geeft kort en efficiënt de benodigde informatie zodat een goed oordeel gegeven kan worden over de uitvoeringskosten.

5.2. Mogelijkheden van de rapportage

Kostenvergelijking

Het rapport vergelijkt de kosten van het pensioenfonds met andere Nederlandse pensioenfondsen en geeft inzicht in de gemiddelde kostenpercentages en -structuren van vergelijkbare fondsen. Hierdoor kan het bestuur beoordelen of de kosten voor pensioenbeheer en de inhuur van externe vermogensbeheerders binnen een redelijk bereik liggen of dat er sprake is van buitensporige kosten. Als het pensioenfonds hogere kosten heeft, kan het bestuur deze vergelijken met het gemiddelde en verklaren waarom ze van mening zijn dat deze kosten gerechtvaardigd zijn in termen van de verwachte positieve impact op de pensioenuitkomst.

Prestatievergelijking:

Het rapport bevat ook prestatiegegevens, zoals het rendement op beleggingen, van andere pensioenfondsen. Het bestuur kan deze gegevens gebruiken om te beoordelen of de kosten voor externe vermogensbeheerders in verhouding staan tot de behaalde resultaten. Als het pensioenfonds hogere kosten heeft maar ook beter presteert, kan het bestuur dit benadrukken als een rechtvaardiging voor de gemaakte kosten.

Kostenefficiëntie-analyse

Het rapport biedt een gedetailleerde analyse van de kostenstructuur van het pensioenfonds. Het bestuur kan deze analyse gebruiken om de kostenefficiëntie te beoordelen en te identificeren waar er mogelijk ruimte is voor optimalisatie. Bijvoorbeeld, het bestuur kan constateren dat bepaalde kostenposten relatief hoog zijn in vergelijking met andere fondsen en hierop actie ondernemen om de kosten te verlagen zonder de prestaties negatief te beïnvloeden door bijvoorbeeld de vermogensbeheervergoedingen te heronderhandelen.

Transparantie en communicatie

Het rapport biedt het bestuur transparante en objectieve informatie over de kosten en prestaties van het pensioenfonds. Het bestuur kan deze informatie gebruiken om open en duidelijk te communiceren met belanghebbenden, waaronder het niet uitvoerend bestuur, Raad van Toezicht het VO/BO. Ze kunnen de bevindingen uit het rapport delen en uitleggen welke maatregelen ze nemen of overwegen om de kosten te beheersen en de kostenefficiëntie te verbeteren. Het rapport bevat de noodzakelijke informatie om ook de deelnemers te informeren. Samen met Prof. Dr. Lisa Brüggem - hoogleraar financiële dienstverlening aan de Universiteit Maastricht en internationaal erkend expert pensioencommunicatie – is zorgvuldig gewerkt aan de totstandkoming van het uniform pensioenkostenoverzicht.

6. SAMENVATTING

Het amendement spreekt over zorgen over hoge kosten van pensioenfondsen en specifiek over kosten van externen, veelal in de vorm van vermogensbeheerders. Het VO/BO moet als hiervan sprake is expliciet een oordeel geven over de uitvoeringskosten en over de (beleids)keuzes die gemaakt zijn met de gevolgen voor die uitvoeringskosten.

Hoewel de inhuur van externen positief kan uitpakken voor de pensioenuitkomst, kan het onwenselijk worden gevonden als een relatief groot deel van het opgebouwde pensioenkapitaal wordt gebruikt voor de inhuur van externe vermogensbeheerder of andere grote kostenposten. Ook de pensioenbeheerkosten vormen een belangrijk onderdeel van de (éénmalige) kosten voor de inrichting naar Wtp.

Het beoordelen van deze nuances en het adviseren hierover is niet eenvoudig. Een belangrijk deel van de kosten wordt veroorzaakt door beleidsbeslissingen door het bestuur. Hoge kosten hoeven ook niet “slecht” te zijn: immers, ze kunnen een positieve bijdrage leveren op de prestaties. Van belang is wat uiteindelijk de prestaties zijn.

Door de AFM en de Pensioenfederatie is het normenkader beschreven voor het toelichten van de uitvoeringskosten.

Om te kunnen beoordelen of de uitvoeringskosten aanvaardbaar zijn, is vergelijking (benchmarking) met andere pensioenfondsen noodzakelijk. Op deze wijze kan worden beoordeeld of uitgaande van beleidskeuzes van het bestuur de uitvoeringskosten vergelijkbaar zijn met pensioenfondsen die dezelfde keuzes hebben gemaakt.

De rapportage is geschikt voor het bestuur én het VO/BO.

Het bestuur kan aan de hand van het rapport o.a. constateren dat ruimte is voor optimalisatie van prestaties.

Door gebruik te maken van de inzichten en analyses uit het benchmarkingrapport kan het VO/BO op een geïnformeerde en verantwoorde manier zowel de hoogte van de uitvoeringskosten als de wijzigingen beoordelen.

Belangrijk is dat de uitgangssituatie wordt vastgesteld over verslagjaar 2022. Tijdens de transitie kunnen wijzigingen in de uitvoeringskosten worden onderbouwd door wijzigingen in het beleid en/of door grote kostenposten.

Wij hebben een productpakket samengesteld bestaande uit een benchmarking trilogie - vóór, tijdens en na de transitie - dat het VO/BO kan ondersteunen bij het beoordelen van de uitvoeringskosten.

Na de transitie wordt een samenvatting van wijzigingen in het beleid en de totale uitvoeringskosten, waarbij onderscheid wordt gemaakt tussen reguliere en projectkosten, opgeleverd.

Wilt u meer hierover weten neem dan contact op met Eric Veldpaus.

Institutional Benchmarking Institute
Contact: Eric Veldpaus
eric.veldpaus@institutionalbenchmarking.org
Direct +31 20 208 8507

BIJLAGE: TOELICHTING UITVOERINGSKOSTEN

De AFM heeft concrete onderdelen opgesomd die opgenomen moeten worden in het jaarverslag inclusief concrete verwijzing naar de Aanbevelingen Uitvoeringskosten Pensioenfederatie.

A. DE HANDVATTEN VAN DE AFMⁱⁱⁱ

- verklaar kosten van vermogensbeheer in de context van rendement en risico's
- verklaar/toelichting de kostenwijziging ten opzichte van het voorgaande jaar
- vermeld of sprake is van prestatie gerelateerde vergoedingen
- geef toelichting bruto en nettorendement
- geef inzicht in kosten per beleggingscategorie
- hanteer eenduidige definities
- vervang kostenschattingen door metingen
- maak gebruik van kostenbenchmarks

Aanvullend verwacht de AFM

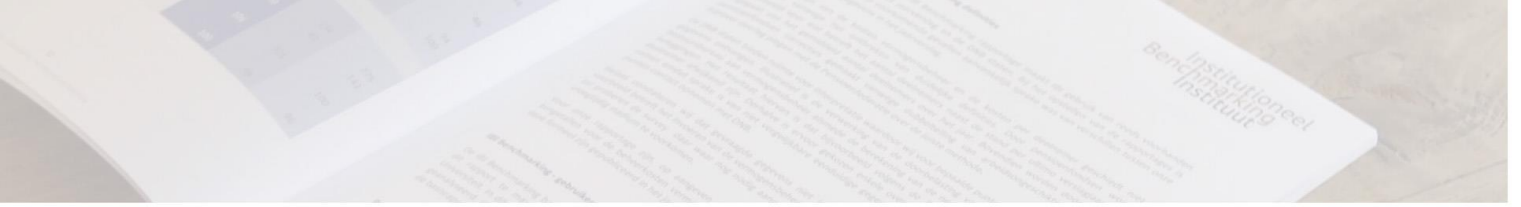
- eigen oordeel bestuur in het jaarverslag bij de hoogte van de kosten
- een kostenonderdeel in het verantwoordings- of belanghebbendenorgaan verslag

B. DE HANDVATTEN VOORTKOMEND UIT DE "AANBEVELINGEN" ^{iv}

Naast de hierboven genoemde handvatten voorgekomen uit AFM onderzoeken, verwijst de AFM naar de Aanbevelingen Uitvoeringskosten van de Pensioenfederatie. De Aanbevelingen geven volgens AFM een pensioenfonds handvatten voor de weergave en de verantwoording van de hoogte van de kosten.

De AFM refereert hier aan artikel 1.3.2 van de Aanbevelingen^v : *"Pensioenfondsen dienen de kosten van pensioenbeheer en van vermogensbeheer in perspectief te zetten door middel van benchmarking"*.

- Kenmerken bij benchmarking voor kosten van **pensioenbeheer** zijn:
 - i. de verschillende serviceniveaus
 - ii. het aantal regelingen
 - iii. de complexiteit van de regelingen
 - iv. de hoeveelheid waardeoverdrachten
 - v. de communicatiestrategie
- Kenmerken bij benchmarking voor kosten van **vermogensbeheer** zijn:
 - i. het gekozen beleggingsbeleid (beleggingsmix & vorm van beheer)
 - ii. de bijbehorende benchmarkkosten
 - iii. het rendement over een langere termijn
 - iv. het bijbehorende benchmarkrendement

BRONVERMELDINGEN

ⁱ Aanbevelingen uitvoeringskosten. Pensioenfederatie, herziene versie 2016

ⁱⁱ Code pensioenfondsen 2018, Thema 1 Vertrouwen waarmaken, norm 2

ⁱⁱⁱ Dit zijn de aanbevelingen van de AFM die zijn voortgekomen uit AFM onderzoeken

^{iv} Dit zijn de handvatten die de AFM geeft welke zijn te herleiden naar de Aanbevelingen Uitvoeringskosten